

Kari Palonen ja Tuija Parvikko (toim.) (1993): *Reading the Political. Exploring the Margins of Politics*. The Finnish Political Science Association. Helsinki, 121 s.

Kirjan nimi antaa lukijalleen kolme hieman erilaista painopistettä. »Reading» sitoo kirjan tekstilähtöiseen, erilaisia lukutapoja hakevaan laajahkoon tutkimussuuntaukseen. »Reading the Political» liittyy kirjan toisen toimittajansa, Kari Palosen, monivuotiseen tutkimusohjelmaan. Riippuen siitä, kuinka tarkasti tämä ohjelma määritellään, saadaan jo paljon kapeampi joukko tutkijoita. Otsikon kolmas kulmakivi, »the Margins», on jo näistä hieman poikkeava lähtökohta. Poliittisen luennan ei tarvitse välttämättä sijaita marginaalissa tai kulkea marginaalin kautta, kuten tähänkin kokoelmaan sijoittuva Kyösti Pekosen artikkeli poliittisen merkityksistä väitelyssä 1970-luvun poliittisista virkanimityksistä hyvin osoittaa. Se miten Kekkonen tai Veli Merikoski mielsivät poliittisen, ei ollut marginaalista.

Kirja tasapainottelee kahden painopisteen, poliittisen luennan ja marginaalien, välillä. Oli reilua tai ei, tarkastelen kirjan artikkeleita tästä nimenomaisesta näkökulmasta.

Kari Palosen kirjoittama johdantoluku »From policy and polity to politicking and politicization» on sekä upea että hankala teksti. Kyseessä on tiivistelmä Palosen viime vuosien tuotannosta, joka on ollut saatavilla lähinnä saksaksi. Kirjan muihin lukuihin verrattuna se on ylivoimaisen harkittu ja tiivis teksti. Palonen erottaa toisistaan *politikoimien* eräänlaisena pelaamisena, *politisoimien* tulkinnaalisena operaationa, jossa jokin ennen ei-poliittisena havaittu tulkitaan politikoinnin piiriin kuuluvaksi, ja *politiikan* näiden korrelaattina. Politisointi on tietysti operaatio, jolla vallitsevan poliiksen kannalta marginaalinen ilmiö tulkitaan poliittiseksi, ja siinä mielessä ei-marginaaliseksi. Palosen painopiste on verbeissä (pelaamisessa ja tulkinnassa), ei perinteisissä substantiiveissa (politiikka alueena tai aiheena). Tämä on jo oman tutkimusohjelmansa aihio. Palonen päättyy toteamaan, että vanhat tutut 'policy' ja 'polity' eivät niinkään ole politiikan paradigmaattisia esimerkkejä kuin rajatapauksia. Jos saa

tarjota jollekin tekstille modernin klassikon paikkaa, niin tässä olisi hyvä ehdokas.

Johdantona tekstillä on kuitenkin yksi hankala vika: se on johdanto johonkin toiseen kirjaan. Lukijan on vaikea sivuuttaa johdantoa ja sen luomaa vahvaa käsitteellistä horisonttia, joka on kokonaan käytössä vain Palosen omassa kadunnimiartikkelissa. Johdantonsa lopussa Palonen kyllä haastaa (polity ja policy)paradigman ja sen käsitykset siitä, mikä on »keskeistä, tyypillistä ja näkyvää» politiikassa. Sitten hän jatkaa varoituksella: ei ole mitään syytä *romantisoida* marginaalia, politiikan deparadigmatisointi riittää. En ole varma, selviääkö koko kirja tältä romantisoimisen houkutuselta, mutta paradigman ohittamisen halu epäilemättä yhdistää artikkelia.

Kyösti Pekonen siis kirjoittaa 'poliittisista virkanimityksistä'. Pekosen mielestä politiikan puolestapuhujat Kekkosesta alkaen ajattelivat, että politiikka on nimenomaan 'polity', yhteiskunnallinen järjestys. Koska kaikki on poliittikaa ja tuomareillakin on (vinot) poliittiset näkemyksensä, tarvitaan tasapainottavaa ja reipasta 'policyä', tässä kohtaa 'poliittisia virkanimityksiä'. Vastustajille politiikka oli sen sijaan etupäässä organisaatioiden – puolueiden – kapean itsekästä toimintaa.

Kirjan lopussa on Palosen artikkeli kadunnimipoliitikasta. Olisiko Palonen nyt nimettävä edellisen debatin kekkoslaiseksi, hän kun lukee poliittisesti – ei vain tuomareiden arvoja vaan – Helsingin kadunnimiä? Tällä ajatuksella leikkeltä auttaa ehkä näkemään, kuinka tiukasti kekkoslainen poliittisuus oli vain polityn toiseksi vaihtamisen poliittikaa, sallimatta juuri tilanteen poliittista avautumista. Itselleni Pekosen jutun dramaattisin kohta olikin Kekkosen avoin, julkilausuttu sitoutuminen (polity)poliittisuuteen maailman muuttamisen keinona. Ero Kekkosen ja nuorten radikaalien välillä oli aika olematon.

Kari Paakkunaisen teksti kommentoi nykynuorten avulla Kekkosen ajan esimerkilliseksi ymmärrettyä poliittisuutta. Paakkunainen on leipiintynyt puheisiin siitä, miten 'vanhoina hyvinä aikoina' oltiin paljon poliittisempia kuin nyt. Hän käsittelee suoraan 'poliittisuuden' teemaa, kun hän lukee 80-luvun nuorten kouluaineita. Nuorten poliittisuus käy ilmi jo siitä, kuinka monet koululaiset olivat valmiita kirjoittamaan 'poliittisista' aiheista. Muutos voi kertoa myös leiri yhteiskunnan purkautumisesta: 'poliittikasta' puhuminen ei enää edellytä leimautumista, jonkin leirin mukaista ajattelua, se ei siis ole niin pelottava asia kuin vielä 30 vuotta sitten. Jotkut muutokset koskevat myös vanhempia ikäpolvia. Paakkunaisen havaitsema »me vaan seuraamme politiikkaa» -syndrooma tuli minulle tutuksi ex-taistolaisten aktivistien haastattelusta.

Paakkunaisen argumentointi on pääosin vakuuttavaa. Väliin silti tuntuu, että kirjoittaja ei tyystin vältty romantisoimasta kohdettaan, eli tekemästä siitä liiankin poliittista. Nuorten poliittisuuden rajojen selvempi vetäminen olisi täsmentänyt juttua. Eikö esimerkiksi koko »seuraan poliittikaa» -puhe kerro siitä, että toiminnallinen suhde poliittisuuteen puuttuu, ja että television näyttämä ja sen

seuraaminen hallitsevat koko mielikuvitusta?

Tuija Parvikon juttu Hannah Arendtin *pariasta* virittää marginaalin ongelman uudella tavalla. Tarinan jännitteenä on ristiriita, joka näyttää vallitsevan tunnetuimman naispuolisen politiikan teoreetikon, Hannah Arendtin, ja useimpien feminististen politiikan tutkijoiden välillä. Arendtin paatos julkisen, ja lähes herooinen, poliittisen toiminnan puolesta on tökkinyt pahasti naisten yksityisen sfäärin politisoimisen puolustajia. Parvikko kaivaa esiin Arendtin (juutalaisen) parian käsitteen, ja tekee siitä sovittavan figuurin.

Arendtin pohdittavana oli kysymys siitä, mitkä tekijät juutalaisten omassa toiminnassa olivat johtamassa heitä tuhoamisleireille. Tärkeimmäksi nousi erottelu sulautumiseen pyrkivän *parvenun* ja tilanteensa politisoimaan pyrkivän *tietoisen parian* välillä. Juuri tämä tietoinen sisällä-ja-ulkona-asema näyttää viehättävän Parvikkoa, ja juuri tätä positiota hän tarjoaa myös naisille. Poliittinen paria ei pyri salaamaan asemaansa, ei koskaan pyri unohtamaan lähtökohtaansa, vaan »toimii aina pariana». Tässä poliittisen parian käsite lähestyy feministien käyttämää sukupuolieron poliittikaa.

Mieslukijana jään ihmettelemään paria-metaphoran toimivuutta. Ero ei ole vain siinä, että Arendtin kirjoittaessa juutalaisia tuhoitiin keskitysleireillä. Jään miettimään, onko vapaaehtoinen pariaksi samastuminen taas yksi romanttinen puhdistautumisrituaali, joka tarjoaa moraalisesti varman ja vallitsevan järjestelmän ulkopuolella olevan kriittisen tukipiteen.

Leena Subra kirjoittaa monivuotisen sartreologisen harrastuksensa pohjalta, ja edellyttää lukijaltaan sekä Sartren että ranskan kielen tuntemusta. Paitsi että kirjoituksen lähtökohtana ovat Sartren »marginaaliset tilanteet», sijoittuu teksti itsekin tietoisesti valittuun, vaativan teoreettiseen marginaaliin. Parvikon tietoinen paria kääntyy marginaalin kautta politiikoimaan ja politiisoimaan, mutta Subralla Sartren tekstien valikoivan teemaattinen luenta riittää, tarina päättyy tekstien sisään.

Kia Lindroosin Walter Benjamin on jotenkin tutun tuntuinen hahmo. Hegeliläisen historian aika on kehittyvä, edistytävä ja myös jatkuva. Tätä redusoitua konseptiä Lindroos nimittää historialliseksi ajaksi. Tämän jatkuvan ajan vastakohta on *poliittinen aika*, jota hallitsee nykyisyys ja Benjaminin *Jetztzeit*. Tämän poliittisen ajan kannalta historia on katkoksellista, fragmentaarista ja konkreettista. Tähän katkoksen läsnäoloon perustuu tietysti myös toiminnan potentiaalisuus ja arvaamattomuus. Näiden kahden aikatyypin varaan kirjoittaja rakentaa sitten ajatuksensa kahdesta lukutavasta: (jatkuvuuteen sijoittavasta) historiallisesta ja (katkoksen paikantavasta) poliittisesta lukutavasta.

Benjaminista lähtee näin irti melko tuttu postmoderni asenne, eikä siinä mitään. Artikkelinsa lopussa Lindroos vielä koettelee kahta lukutapaansa TAZ:n turvapaikka-oikeutta käsittelevään artikkeliin. Jos juttu rakennetaan näin päin, käy tietysti melkein aina niin, että lukijan kannalta edeltävä filosofinen pohdinta on aivan ylimitoitettu verrattuna lopussa tarjoutuvaan tulkintavoimaan. Tär-

keintä on kuitenkin hankkeen kaari: kirjoittaja lukee Benjaminia lukeakseen sitten ei-marginaalista poliittista debattia uusilla eväillä.

Anu Riila on puolestaan lukenut keskustelua 'poliittisen turvapaikan' myöntämisestä ja kysyy, mitä 'poliittinen' tässä yhteydessä tarkoittaa. Esimerkkinä hänellä on konekaappari Varfolomejevin tapaus. Ei ole kauhean suuri ihme, että tässä tapauksessa päätöksentekijöiden politiikka-konseptio on perin kapea. Kaikki 'rikolliseen' toimintaan viittaavakin sulkee poliittisen ulos. Poliitiikka-käsityksen tylsyys rasittaa tässä tapauksessa jo koko artikkelia: ei ole kovin paljon ulottuvuuksia, joita lukea irti niukoista kannatoista.

Kokoelman päättää Palosen harras ja hauska artikkeli kadunnimistä. Esimerkki on hyvä: jos jokin niin kadunnimet omaksutaan yleensä triviaalina, epäpoliittisena ympäristönä. Helsingin keskustaan on kuitenkin nimetty Suomen ja Venäjän tiivis unioni, kansallisen nousun huippunimet yhtä hyvin kuin voittaja Mannerheimkin. Kiinnostavaa kyllä, Palonen näkee lopputuloksena olevan pikemminkin provinssiaalisen kuin eurooppalaisen kaupungin. Nimet ovat harvoja poikkeuksia lukuunottamatta hyvin paikallisia. Olisiko tässä mietittävää Euroopan kulttuuripääkaupungin suunnittelijoille? Vai näkykö 'eurooppalainen' suuntaus siinä, että Unioninkatu saa

vain uuden tulkinnan? Ainakin pitäisi keksiä jotain parempaa kuin nimien teknistäminen (tunnetut kukkien, eläinten ja ammattien kaupunginosat). Ahdistaako Yhdyskunnantiellä?

Palonen itse hallitsee liikkeen marginaalisesta (kadunnimet) historian suuriin linjoihin. Kirja ei silti vakuuta minua kokonaan marginaalien pohtimisen keskeisyydestä. Jonkin ilmiön lukeminen poliittiseksi ei tietysti sinänsä poista sitä marginaalista. Lukemalla marginaaleja poliittisesti voi aika varmasti olla suhteellisen omaperäinen, muut ovat harvemmin kulkeneet samaa tietä. Pitäisikö uskaltaa kilpailla enemmän myös alueilla, joilla muutkin kalastavat, ja joilla poliittisilla toimijoilla on oma kantansa sanottavanaan? Yksi Palosen tunnetuimmista teeseistähän on, että suuri osa ns. 'poliitikkojen' toiminnasta – siis siitä mitä yleensä kutsutaan politiikaksi – on epäpoliittista. Olisi kiinnostava lukea enemmän siitä, mitä 'poliittisen luennan' harjoittajilla olisi sanottavaa tästä alueesta. Tätä kautta – vasta – toteutuisi ymmärtääkseni Palosen johdannossaan esittämä tavoite siitä, että marginaalien politisoiminen haastaisi koko vallitsevan paradigman. Vai onko marginaalissa pysymisellä sitenkin enemmän romanttista vetovoimaa?

MATTI HYVÄRINEN